

Шимал Кавказ кюн сайын

Юг Тирольну жетшимин
кыайтарырга умтулдула
РФ-ни Шимал Кавказы ишери жаны бла министр Лев Кузнецов Болцоно-Юг Тироль автоном провинция делегациясы бла төбөшөндө. Эки жаны да уму тирелени хайырлы айткында италиячылыны оломот сунуларын жаратуу амаларын сюзөгөндө.
Кочкугыш Альпапада орнатылган Болцоно провинция арт 40 жылы ичинде жарыладан Италияга угуй, битеу Европада окуна бек бай регионаны санаы киргенди. Кузнецов Кавказын бай Юг Тирольну хоуа эм география халалары ушуганларын эс бурганды. Дагыда СКФО-ну республикалары да эл молкно бай турмузин өсдөрүөгү улуу махана бередице: «Биз сизни көрмөдүлөргизге жетерче, нег зат тындарыга керек болганын билдире илери», - дегени министр.

Кырачай-маркчай культураны фестивалы улуу сейир кызганаанды

Кырачай-маркчай культураны «Бал чучурада айраны байрам» деген фольклор-этнография фестивалы 500 илти сайынган голпада миллет рецептеу бла уютулган айраны презентациясы бла бошалганды. Аны битеу жылгайлаа хаксыз кыргенди.
Эки жонге фестивалны 7 миң адам жолгалады. Ары келгене бишлэк, кырачай-маркчай ошол этип, жырал, төпсөз эргилгенди. Андан сора да, жомокка айтычуланы, миллет кийим дизайнерлини, фольклорчулары конкурслары бардыралганды.
«Фестивалны мурагы – кырачай-маркчай халкыны адеттерин, төрөлөрүн сактадуу, турмузин айынтуюна себептик этюду», - деп билдиргенди бай ишин бошломчысы, «Бал чучурада» турбозони директору Ботшоланы Мусса.

Хафиз школлада окутулгана Кырымда солуудула

Көп болмай Кырымда солургуя Чечени беш хафиз школунда (Курааны келден окутулгана) 420 адам кеткенди. Ала эки ийиккы «Ай Кэмл» солугу арада өтдөрлөрдө. Анда окутуу юйледө окутулганын ала ледерлерге ийиу бизни биринчи сынабууду», - дейди Урууну эм социальный айыну министрствосу келечиси. – Дагыда быыл Шелковски районда сабылгө жай лагер ачканыбыз. Анда 2800 акымбалык болмагыла окутулганды.
Саулай быыл Чеченде эм тыншында солукчуларын илгендергенде, заманларын заукулку 11700 адам оздургандыла. Эм алгач санаторийге бала солугу ларыгыне «кылайсыз деп кай сабылгө юйорлөден болола бардыла.

Дагыстанда кюзюклени оруп башлагандыла

Республиканы 18 районунда кыякчылы култураларын оруп башлагандыла. Аны оюнсон Эл мукт министрствону пресс-службасы билдиреди. Юйюнолук кирзеу беш миң гектардан алынганды. Битеу да онеки миң тонна жыйылганды.
– Кампанияны бек кыруулу Хасавюрт район башлаганды. Мында оки миң гектар орулганды. Алладан хар бири 25 центнер береди. Кофге сегиз минтинге жуурук тонна кыюлганды.
Мал ош хозирлау да кыстау барды. Бусогытта 269 миң тонна жыйылганды. Ол тынтаргычы көрмөдөн асмады. Ала санда 248 миң тонна бичен, 22 миң тонна сенож, Дербент, Кизякент, Казбек районлары молккери ую 550 миң тонна солис хазыргандыла.

Ингушетияны правительствосу Daewoo заводну нерге сөз бергенди

Ингуш жыйлыла Daewoo корей компанияны биринчи автобуслары октябрь алында Социде бардырылы инвесторумда көрмөтюзлолукто. Алыны этген предпрятые быылганы акырында берилдик. Аны оююдон республиканы пресс-службасы билдиреди.
– Прокетин башломчысы компания «Камкор холдинг». Аны багысы 450 миллион сомуу турду. Алдан 150 миллион кайрылганды. Предпрятые жылгя 500 автобус чыгарылык. Биринчи кезуеу – 150. Заводну курулушу былыр февралда бошолгонды. Шөндө тирени топандыруу иле бардыла. Ызы бла оборудованыны жыйып тебирердикле.

Адыгедян студент отряд Восточный космодромда урунукуду

Адыгяны студент отряды Амур областы Восточный космодромго салгыра болушуруду. Аны оююдон регион штабы командири Ярослав Борук билдиргенди.
– Курулуш отрядын эм игилери катышырылды. Бари да – тамбагыны инженерле, экономисте, ишчиле, – дегенди ол.
Республиканы жашлары жай Волгодон АЭС-ни төртүнчү энергоблокту советкенди. Ол тек бла Кырымны жалтырыканды. Бек тириленд бири – Артем Поляничко – жигерли ючюн «ЛУШЧБ шкы студентческой стройки «РосАтом-2015» деген аты алганды.

Салехардда – Ставропольнун товарлары мало-Ненецкий автоном округу Салехарк шаарында

Салехардда Ставропольнун товар чыгарчууланы армарксы бардырылганды. Регионну куруучу директору Ирина Соколова кесини жарылыгыны билдиргенди эм былай кыричле жыл сайын кыралса, иги болуук эди, дегенди.
Ярмаркада ошаркыч этген эм жарашаларга промышленностьу 24 предпрятисын продукцияны көрмөтүлдө. Алыны ассортменттеринде – бишлэк эм сары, чөтлеу жуула, кыйма, эт деликатесе, бал туз, жармала, консервалар, татлы ошаркыла, кетете, жемиш, ичер затта, сувенир продукция. Андан сора да, кырым санаторий-курорт учрежденилары молкчылыны кесини тындырган жумушлары бла шагырейлендиргенди.

ЗАМАН

Магъаналы тема Къабарты-Малкъарны импортну алышындырырга амал берлик проектлени жашауда къадалын бардырырга

Бу конюде КъМР-ни промышленность эмда сатуу-алуу министри Залимгер Губошев «Жангыкъыла» республикалы информация агентствого интервью бергенди. Анда сөз республикада импортну алышындыруу бла байланыш улуу практиканын биринди береди. Аны бла окуучуларыбызны шагыра этебиз.

– Совет Союзу заманында Тирьнаууде жетимиш илел турган фольфрам-молибден комбинаты аггыс оюуне салгырга он болганыны бла къалганыны оююдон айтсагыз эди.

Тирьнаууде фольфрам-молибден чыгыш жер башаладан айырмалды десек, өткор болмаз. Экспертлени төреулене кире, Россей Федерацияны табылган запасын 90 проценти чаклы бар эмеда. Ол материалла «курулгандыла, машинала ишлеуде, куручу бек чымдалы торлолерин чыгарыуда да хайырланыладыла. Шөндөгү болумда ала «кырачай-маркчай» болгон бек керек болуп турардыла. Дагында бир шартны белгилеме жарамас: Россейде шөндө болган рудниктеде запаса, экспертлени төреулене кире, 2020 жылгя тауукулудыла.

Болфрам-молибден комбинат 90 жыллары ортосинда банкрот болурга аздан кылып тура эди. Экинчиинчи жылланы башында уа ол ишени ачыла бла тохтатып койганды. Андан бири торлю-торлю инвесторла производствону жангытырга умут этгенди, алай алыны планларын республиканы башчылары дурус көрмөгөндиле. Ала ахчаларын аз-аз кыша багырыга сойкөндиле, прокети да арт болжалга салып. Республиканы экономикасына уа, Элзур районуна да айынуна аны аггыс оюуне салыну магынасы бек улдуу, ол санда социальный жылы бла да. Алай бла комбинатны иши быылгя дер жериндегип темир турганды. – **Быыл а ага не зат себеп болду?**

Биз акыл этгенден, магыдан кызып чыгарынуу, аны жарашалары жагында башларга, ол ишени тиритирге жаланда Рохтеки кюлундан келликди. Аны ол жаны бла сынау барды, ага фольфрамдан бла молибденден этилинген продукцияны болмаганды промышленностьу производствола киредиле.

– Рудник ишле башлады. Андан сора уа?..

– Кластер куурагыра ошуну этигенди. Ол – магыдан кызып, аны байкыландыруу, жарашуу эмда андан кыты куура хазырлап, инструментле чыгаруу дегенча ишени юзмей, бөлөмчө бардырууду. Кластерге Къабарты-Малкъардан юч предпрятые, кюшюу Шимал Окуридан да бири кирилдикле. Импортну алышындырыуда ол бек магыналды, нег дегенде этимин рынокта, торлю-торлю төреулене кире, кыты куурадан ошолонгон инструментлени 80-90 проценти тышындан келтириледи.

Биз фольфрамды бла молибденни Тирьнаууде кызаргы барды, андан а аны республикада байкыландырырга эмда жарашдырырга, арта уа «Терекмаз» заводда кыты кууручу инструментле хазырларга деп, алай оюмкыбыз. Продукцияны бир кесити уа Владикавказда «Лобедит» заводда чыгарылырга болуук эди. Тийишли технологиялары болган башха предпрятялар да бардыла. Ала Урал федерал округдадыла. Алыны да керек болса, производствого кышарга болуукду.

Кыты куурадан бийик качествоу инструментле чыгаруу ючюн тийишли технологиялар бек болганынын биз анылайбыз. Ол себептен «КъМР-ни Инвестицияла эмда айынуу агентствосу» ОАО бла бирге Юг Кореяны бизнесменлери бла селешууе бардырганыбыз. Ала «Терекмазды» да болганды.

Биз бир бирни анылаганыбыз. Алайды да, технологияны не кыдар жер табарга эмда синдирдирге тошо, биз ага хазырбыз.

– Магыдан байкыландырырга, фольфрамдан андигрид эмда молибденден концентрат чыгарган «Гидрометаллургия» завод Нальчикде Май районга керюорлө, ол кластер куурагыра чырмау этерикимди.

– Ол заводну кечюоруу туююду, арталында жангы предпрятые ишлендириди, башха торлю технологияла синдигрилдикле, гидрометаллургия производствого керекли жангы оборудовануе салынырыкыды. Жор картда белгиленигенча, завод 2018 жылны акырында ишле башларкыды. Ары дери уа Нальчикдеги предпрятые тохтатылык туююду.

– Ол производствого ызы куура ючюн кылайы бир ача керекди?

– Аны шөндө айткан кыямын, нег дегенде ол көп сытуула бла байламдыла. Алай толу болмаганды төреулене кире, Тирьнаууну кесинде магыдангы жарашдыруу предпрятые куурау ючюн, 14,2 миллиард сом керекди. Лицензияны багысы ары кирмейди. Аны себепли предпрятяны куурулушу бир неча жылгя озугуруга болуукду.

Жангы гидрометаллургия производствону куурагыра уа жангы технология синдигриуу бла бирге 1,5 миллиард сом бла кытуулуп кызылганды он барды. Аны да «Фольфрам» компания берликди.

– Ол шөндө бир-бир банкла бла селешууе бардыра турды.

– Къабарты-Малкъарны жеринде импортну алышындыруу бла байламлы башха промышленностьу прокети уа бармыдыла.

– Дагыда эки магыналды прокети барды. Алайдан бири – Прохладненде жарым производствого заводка ои компонентти шприцле чыгарыуу. Бу прокент «Регионал-туктуху айынуу» федерал конкурсу хорлапганды.

ВЛАСТЬ ЭМ БИЗНЕС

Предпринимательликни жангы магынасы - адамланы кеси кеслерине иш табуулары

РФ-ни Президентинде предпринимательлени эркинликтерин куруулуу жаны бла улупомоченный законга кышарга деп быылга башламчылык этгенди: предпринимательлени жангы кызып куурагыра. Аны уа кеслери кеслерине иш тапхандыла. Алайлагы уа кооперативле киргенди, эчки болушукчу молккери бла юрешенгенди. Бир ише ие болуп, аны бардырганына санарга болуукду. Алыны патент амалга кечюорюге, административе жорукталы жөнгилендире кереклиси да айтылды. Алай болса, гиче бизнески жашырылганды чыгарырга кюлдан келлиги да чертилди.

Кертю окуна, эки жыл мында алгач социальный страховой фондун кыюорюлгөндө, предпринимательле налог эсепден кеслери кетерип башлагандыла. Аны төлөгө келкени кылайлары жетмегенди. Иги кесиги уа «ауанга» кеткенди. РФ-ни Урууну эмда социальный айынуу министрствосунда болган шартлагыа кере, ишленгенди 20 проценти соустрахованыны система-сыны себине тошмөгөндиле. Анда Пенсия фондуа взносуа төлөмөйдиле. Жашырын предпринимательликден Россей жыл сайын 1,2 триллион сомдан артыгын тас этеди.

– Эсепте тошмөнгө бек азыды. Аны гиче биз жашырылгандалар болгондо көрүп турабыз. Былыр битеу да 550 миллион сом алынганды», - дегенди КъМР-ни Правительствосу жыйылуунда экономиканы ай-

нытуучу министри, республикада кыты оююдон айта.

Бююнолук страховой ставканы өлчөмчөлөрүн бир аз тошюорюге кюлдан келгенди. Алай болса да, предпринимательлени жангы кызып куурагыра. Бизге адамла алып ишлеткен эмда бир жылгя жюз миң сомла бла фрейда тошюорен предпринимательлени кибик, баш кечиндире ючюн жаланда кеслери кыямынлары бла жашуу этгенден да таргышуга эширте тошеди. Ала малла тутхан, арбазарында телпичила куурап тахта көгөтлө өсдөрүген, кеси алына таксист болууун, уагык кой жимчила тамалганды, сатуу-алуу бла юрешкен, ремонт эткен, кийимле тиккен, репетиторлук эткен адамдалыды.

Жангы статусу мурагы ала-аны жарырылганды чыгарыуу. Анга уа налог азайтуу, отчюну дайым да ишле турмуу, контроль-надзор иштен эркин этип болушурукудула. Патент система да ага себептик этерикди. Шөндө аны стратегия азыдыла, нег дегенде патентни багысындан төлөнгөн страховой взнослары кетериге налогчулары эркинликтери жокуду. Аны себепли Предпринимательлени эркинликтерин куруулуу жаны бла улупомоченный аны өлчөмчө социальный взносланы кышюуну бек магыналгыга санады.

РФ-ни Финанс министрствода да законопроекти башха юйюлгөндө бир-бир регионуна Анга уа налог азайтуу, анда да уагык эткен иеги иш бла керешкенде патент кийиргичи, регистрацианы да тынч амал бла бардырырга белгиленди. Болсада экспертле предприни-

м чыгарырга кеслерине иш мажарган эчки иле не кыдар көп болууларына кыайгырала керек эди.

Санкцияла салынган эмда экономика бир кесек асыгасын заманында, гиче предпринимательлини айынуу ишчилени азайтууну, рынок халаны тирилюу хайырлы амалы болуук эди. Адамла кеслерины башлары кечиндире иш мажара билдире эсе, ол экономиканы айынуучула себептик этмей кыюурык туюду. Аны себепли эчки илеги ишлери кыюура алганагыла себептик этинуу кызылгандыла муниципал программаларын жарашдырырга, алыны экономика болумга кере торлендире, илгендире барыра турды.

Кертю, адамланы иш бла жалтычыу жаны бла кызылгандыла, гиче предпринимательле да бардыла, алай ала социальный болушук бериге ушайдыла. Гиче предпринимательлик бла керешиге сойкөнгө бөлөмчөнү амангана бла субсидияла да барыса азы-аз кошомчи, алдан кыямат чыкмайды. Аны хатасындан бирде экономикага, республикага да улпу жай келтиргери болуук прокети кызылгандыла.

Ишчилени предпринимательствого неча эчки илеги бир ише келгендире жаны бла торлю-торлю амалла көп жылланы хайырланылып келген башха адымды кызылгандыла. Аны ошуну асык ити болуук эди. Алада SEA деген амал артыкда кенг жайылды. Ага кере, ишиз адам бизнес бла керешиге сюз эсе, анга ол этчи предпрятя-

ПЕНСИЯ ФОНДИ

Тас болган документни торлендиргере онг барды

Борчул халда пенсия страхованыны свидетелствосу (СНИЛС), халкыда айтылуучусу уа – жашил карточка, баш магыналды документледен бириди. Ол социальный льготаланы, пенсияны жарашдыра туруп керек болуукду, кызылгандыла жумушлары азыды хайырланылды. Аны төлөгө келкени кылайлары жетмегенди. Иги кесиги уа «ауанга» кеткенди. РФ-ни Урууну эмда социальный айынуу министрствосунда болган шартлагыа кере, ишленгенди 20 проценти соустрахованыны система-сыны себине тошмөгөндиле. Анда Пенсия фондуа взносуа төлөмөйдиле. Жашырын предпринимательликден Россей жыл сайын 1,2 триллион сомдан артыгын тас этеди.

барды. Организацияда ишлей эсегиз, кадла жаны бла өлчөмчө заявление жазгысыз, анда сизге карточканы дубликаттын бериге керекди. Кесигиз эчки иш бардыра эсегиз а (предприниматель, адвокат, нотариус фондуу) регистрацианы кызылгандыла болуук эди. Пенсия фондуу өлчөмчө заявление жазгысыз. Бир жерде да урумал эсегиз да, биягы регистраци этилген

жерилизде болушурукудула. Бу жумушлагыа бир ай кетере болуукду.

Тукмуугузуну алышындырган эсегиз, СНИЛС-ни да жангы турмуша тошордик. Андагы шартла паспортдагына бла адымды кызылгандыла. Аны ошуну фондга жер-жерли өлчөмчөнү кесигиз неча иш бла жалтычан организацияны ююу бла заявление бла бирге страховой

свидетелствозуну да бериге борчулусуз. Сизге тукмуугузуну торлендирип жангысын еридикле (ишөөчү сөт алгыннгыла кылаыкыды).

Битеу бу жумушланы кесигиз толулганды эсегиз, аны башха адамга буурурга болууксуз, жангы да ага нотариусула доверенностьу жазгырга керекси.

КУЛЬАЛАНЫ Зульфия.

Саггыш этчигиз, ичгини
бла саулукун араларында
байлэмлик бармыда? Барды,
алай андан хата болмаса, хайыр
бир заманда да чыкмаганды,
чыгарык да тийлооду. «Сау-
лык ичкюн»-деги, аны кыруктан
шайтан сууну ичкенени кылай

а эрге бармаган таулу кызы
аракыдан ичин кюйдорюп
блени деген келпери эшиткенден
сора тээлалмагандыма, кылуума
кылам алмагандый. Мен аны
атысам, анасын да таний эдим.
Бир огурлу адамда. Эркегыры
ахыры да ичги бла корюшгн

да, аны бу осал, зараныл затка
кыжау корюше санайык. Кеф
этдиручк ичле уа аламат аруу
шешла бла сатыладыла, ичле-
ринде унары болганы бла уа
кишини иши жокду. Араканы
пропагандасы туюлмоодо оң?

эди, аты айтылган назмучу
болурга болуук эди.
Дегенде экибиз бир кюн
туугунан тентим бар эди.
Аны кесинден чомарты табар-
га кыйын эди. Школга бир
кюн барганбыз, тогузуну
класска дери бирге окуган-
быз. Көгюнчолок айырган
эди бизни бир бирибизден. Ол
Орта Азиядан ичрге юйренип
кыйтаган эди.

Мыра районода ишлеп туруу.
Орус тилин ич биле эди. Ич-
мене куюу юа жок. Бир жол,
мени насийатыма тынгылап:
«Кто не курит и не пьет, тот
здоровеньким умрёт»,-деди да
кыйду. Пенсияга чыгар жыл
санына жетмеди.

Бир жуугуума тырман эд-
дим, ол машинаны ич жоро-
тода билмей, бир букуздан
кюн рульга олтурганы ючюн.
Кеси да иги тартып. «Сен кимсе,
манга акый юйретир керги
жокду»,-деп келюме тийди.
Машинасы болган куулукта
уа аны мен салдырган эдим,
райкуну биринчи секретары
Кочмезланы Шагванга айт-
тып. Ол жуугуму Бабууртени
бла Кышатаву отларымда
жолу топто-тоо жеринде «ГАЗ-
69»-ни элтип жок ташыган
машинга урганды...

Мен сагынган адамла
кылып эсе кеп да кыры-
уу, саулукун жашла эдиле.
Алай, не мөдет, Аллах берген
саулукун, фахмуну башлары-
на жараталардыла. Кесирин
шайтан сууга адыттыл. Аны
бла «демелеш» алыкча бир
жан да хорламаганды. Биз,
таулула, башаланы билмейме,
ичгини хатасындан бленгени
юсеринден ачык айтырга
суймейбиз. Букудурган эте-
биз. Не кыты жашыргыга
корюшек да, адамланы адал-
лыкк туюлбоок.

ТАУБИЙ улу А.

Саггыша

Ичги ичге кирсе, аккыыл тышха чыггар

ангыларга болуукду.
Араканы саулукуга заран-
лыгыны юсонден айтылып,
жазылып ючюн да кыламган-
ды. Болсада аны жанлары кибик
керегенин салы азайганга
ушамайды. Анга кесирин хор-
латкыла айлыны билмейдиле,
бетлерин тас этедиле, уялмай-
дыла.

Мени бла кыонду жашаг-
ан, кытын алыкк жашы, эрге
чыгарык кызы болган киши
бир кюн этртенликде сагыт
алтыда кыбакк эшигибизни
туйюп уятканды. Чыксам, жа-
лынганды: «Алай, Алай бла
кеймеке, болуп манга, бука-
гата бир затчык ургулсамас,
блуп кылайыкты. Оң тюмен
бергенме да, чанханды аркы-
алырга...»

Бир-эки кунден дагында кел-
генди. Ичгинде бет деген
зат жокду да Бергенме билгыс
кызыл отомчилек, энди муну
бла тохтар эсе уа деген акыл
бла. Хо бир дед Аракыга ачк
тилеп, бу адам мени амалсыз
этгенди, деп келинине тарык-
гыамда да, ол не этгенин бил-
мейме, андан берер керемиди?
Бюгюнге дери да материал
жазганма бу темага. Бу жол

адам туйюл эди. Кыайдан
зелген болуп эди кызы аракы
ичрге?!

Кеф болуп, айтырын-кыйты-
рын билмей, телесине жан-
шай айлануу кимге да ушамай-
ды. Шендо таулу тиширюланы
араларында аракы ичтениле,
көп туйюл эсе да, бардыла.
Ичгини юйорюне, элине, милпе-
тине да айып келтиредди. Бирда
болмаса, сабийлеринден уялса
уа. Угбай, уялмайды. «Бир
жыйылган заманыбызда бир
кесек тартычуубуз, оздурмай»,
-деген энди манга мен тынганга
тиширюу.

Сен оразат тутканын, намаз
этгенин да билебиз. Дин шай-
тан суу ичкуну акыры да дурус
кермебиз, да сора сиз гонихха
кирмеймизки?!

Угбай, Мухаммат фыйгам
бар чыгырына харама этгенди,
араканы юсонден абери айт-
маганды.

Тан сыйлат тапханды да кыл-
са. Аракыдан бизи элде көп
жаш адам бленди. Андан кый-
са этсек, ол угуу деген акыл-
га келебиз. Сидарет пачкалары
юсеринде «Курение убивает!»
деген жазыу барды. Туюнчук
анга хазна эс бурмай эселе

ичиге жол ахыры бла кесилген
эди. Шендо уа кыайсы киночки
да сейфинде - коньяк шеша.
Кинода алай керебиз. Кертти
жашауда уу? Бани, башхалык
уйу болмаса.

Кырайда бир жылга аракы-
аны ууундан бленгенин
саны тергелсе, бек узун тизме
болур эди. Бир юйорден беш
кырандыш бир бири зындан
кетдиле ол дуннига. Бу айткан
мерти шартды. Аталары да
сое эди тартырга. Ичгичиле,
бары да бир школда окуганча,
женирмеюндюле анасы жаша-
йлаганаларына. Газетибюзде
кызыл болуп бир уялганди.
Чыгармачылык фахмундук
кууру туюл эди. Тамсиле ки-
тапчыгы да чыкканды. Алай,
жасырууга, аракысыз болмайды
эди. 150 грамм тартамса (ол аны
кюлюк мардасы эди), кеси айт-
ханнга кере, ише жарамай эди.
Ичине ол марданы жибермей а
бир кюнню да кыламганды.

Редакцияда аны жыйлыуга
салам деп кёрдюк ичгини кыйду-
руга. Жууабы: «Мен кесими ач-
кысы ичме, не ишиги барды?»
Артада чагырга кечиди. Ахыры
уа кылай болду - дуниядан за-
мансыз кетди. Хунерли адам

Презентация

Тенглерин жүрек жылыулук бла сагыннгандыла

Социальный страховение фонду КМР-де
беломонде Мария бла Виктор Котляровланы
издателюларында чыккыган «Человек,
который был нам дорог» деген китаны презен-
тациясы кырулганды. Чыгарманы журналист
Темиржанланы Магомат жазырганды. Ол
жашууну социальный страховение бла байла-
ны ише жоралган. Кыбарты - Малькыны
бу системасын тохташтырууна, айнууна ула-
гыларын салган Ахмед Бароккова аталганды.
Чыгарманы беттеринде аны тааныганын эс-
геруилерин окурга эмда жашууну аямлаган
аслам суратлага кывар оң барды.

Бароккову бу сөлөргөн кепле бюгонюкде да
эсперинде тутадыла: «Санга ышанганлага

билелик этер кыруунун бар эсе, жалаңда
борчуну толтурганын бла чекленме, бо-
лушулукну кызыгандыма». Ол огурлу адам
жашуудан хайт деген заманында кетгенди,
адамла уа аны бөлгөн - бюгөгө да бөлгөн
көз кыарамлары ючюн уллу журмет бла эс-
гердиле.

Ахмед Бароккову жуукк-ахулары, колле-
галары, тенглеры жыйылган залда жылы
сөзлө дайында эшитингенди тургандыла.
Презентацияны ахырында бленгенин
хар бирине да «Человек, который был нам
дорог» деген китаны саугалагандыла.

Бизни корр.

АКЦИЯ

Жолла - кьоркьюсуз, хауа да - таза

«Машинасыз бир кюн» деген
акция жыл сайын талай кы-
ралда бардырылады. Ол кюн
улуу шаардада машинаны
болганна бир ниетли болуп,
жамауат транспортка неда ве-
лосипедлеге олтурдыла. Ак-
цияны маганысы шахарда
кьоркьюсузлукну, экологияны
саклауугады.

Налчык шахар округу ад-
министрациясыны башчысыны
кылуугуну толтурган Арсен
Алакаевни башламчылыгы
бла быйыл акцияга биринчи
кере бизни республика да кы-
ташты.

«Москвада акцияны бардыр-
ганылага билдирип Налчык
шахар кыатышханынаны санында
болура Халкыга аралы жамау-
ат организацианы сайтанда
регистрацияны өтгөнбиз», - деп
билдиргеле шахарны ад-
министрациясыны пресс-служба-
сындан.

«Машинасыз бир кюн» деген
акцияны чеклеринде Налчыкни
мзргисыны ишчилери жаула-
ула неда жамауат транспорда
жорюкюкюлде. Билим беруу
учуредюкюлде экологияны
саклаууга керек болганыны
юсонден ачык дөкөк бардыр-
лыкыдыла.

Налчыкни администрация-
сында Физкультура, спорт эм

жаш туюню ишлери жаны
ола бөлмюно келечилери во-
лонтерла бла бирге акцияны
маганысыны юсонден шахар-
чылага билдирүү кызыгатыла
юлеширкидиле. 22 сентябрде
уа «КМР-де Машиналаны сой-
гөнне бла пешеходланы союзу»
«Сенди с зберой» деген акция
бардырыкыдыла.
Арт жылдада гитче шахар-
лада да машинала аслам бол-

Налчык шахар округу
администрациясыны
пресс-службасы.

Тыпик жыйыу Азык бла жалчытыллыкдыла

Россейни Кыбарты -Малк-
кыарда УФСИН-ни колони-
ясыны предпритиясы кеси
ахчаларында тыпик жыйып
башлаганды. Бюгонюкде
27 гектарда ашык орукун-
ды, 125 гектарда уа чепелюне
тирилгин жайдыла. Кышкы
картоф, башка такта кетпеле,
жемишле да хазыг этеркиди.

Кыска заманда 360 гектар-
дан нартох аллыкыдыла, 60
гектарны уа силохха орук-
дула. Такта кетпеле быйыл
14,5 гектардан, картоф а 59,7
гектардан жыйлыкыдыла.

Эл молк бөлмюно айынуу
халында баш магвананы
тутады. Ол аш-азык бла
кеси кесин кеундиргеле
деген программаны хайыры бла
бюджет аханды да сакларга
себеплик этеди. Андан тышын-
да олтурганланы иш бла жал-
чытыла аман да кыралды.

Такта кетпеле бла структура,
кесинден сора да, кыошчу ре-
спубликанын да жалчытады.
Көгет, жемиш, мизреу сак-
ларына складда бюгонюкде
хаппа-хазырыдыла.

Россейни Кыбарты-
Малккыарда УФСИН-ни
пресс-службасы.

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

<p>Баш редактор АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ</p> <p>РЕДАКЦИЯ: БЕШАЙДАНЫ Муталип (баш редактору оубурбасары) ТЕКУЛАНЫ Хава (баш редактору оубурбасары) ТОКБЫЛУЛАНЫ Борис (жууалы секретары) САРАККУЛАНЫ Асият ТИКАЛАНЫ Фатима</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редактору приемный - 42-43-01. Баш редактору оубурбасары - 42-38-21, 40-84-82. Жууалы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62, Корреспонда - 42-63-52. РЕДАКЦИЯНЫ БЕ.НОМЕРИ: Жамауат-ноотика жашуу - 42-67-68, 42-24-02. Культура - 42-75-82. Социальный-экономика - 42-66-73, 40-50-18. Жангылыкка эм спорт - 40-39-93, 40-66-71. Окуучуларга бла байламкалык жорюктуу эм реслама - 42-37-94. Тышманчыла - 47-31-28. Эчи корреспондент - 42-68-72. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.</p>	<p>Редакция авторла бла кыагыт жорютмебиз. Кюп жазмадага ресияны уялмаймыз эм ала арга кыйтарыламыдыла.</p> <p>Газете басмаланган материалда айтылган оомла редакцияны оому бла кешимеке болууктуу. Алай айтылган хар зат юрүт.</p> <p>Россей Федерациясыны Басманы юсонден законуна тийишлинде материалланы авторлары кесирини жуууламыды.</p> <p>Редакция авторлардан 400 гекте тизгинден (машинка бла жазылган 5-6 бет) кетюе алмайды.</p> <p>Газет Басманы эм асаламы информацияны эркинликте жорюктуу жана бла Кыбарты-Малккыар регион инспекциясы 1994 жылда 14-июньда регистрация уялганды.</p> <p>Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532</p>	<p>Газетни басмага КМР-ни Басма эмда асаламы коммуникация жана бла кыары комитетини компьютер службысы хазыр этгенди.</p> <p>Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Налчык шахар, Ленин агы проспек, 33</p> <p>Газетини ислерине тапдыруу ючюн КМР-ни ичте сазманы федеральный Управленисы жуууламы. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10</p> <p>Газетини роиничага салтуу ючюн КМР-ни «Роспечать» акционер ообщество жуууламы. Телефон: 42-69-34</p>	<p>Номерге графикте кере 19 00 сагытка кып салындаы. 20 00 сагытка кып салындаы</p> <p>ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРЫПА БИЛЕ: Байкысына Мариант - дежурный редактор. Кесиринде Ушайфа - жууалы секретары оубурбасары, Бийекусыланы Жаннета - (1, 2-чи номер), Гешаланы Валентина- (3,4-чи номер) -корреспонда. Тиражи 2100 экз. Заказ № 1563</p>	<p>РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЛАНЫ АДРЕСИ:</p> <p>360000, Налчык шахар, Ленин агы проспек, 5. электрон почта: elbor_50@mail.ru</p>
---	---	---	---	--	---

Рейс

Водителюлеге - сок эм сют

Жолда жорюнуу кьоркьюсуз-
лугуну кырал инспекторлары
бла бирге рейде Налчыкни
орамларына КМР-ни көп функ-
циялы жаш тей арасыны во-
лонтерлары да чыккыгандыла.
Жаш адамла кыолараны пла-
катла алып, водителюлени зорип
руль артына олтурмазга,
жолда жорюуге кыатышханланы
кьоркьюсузлукларын сакларга
чыккыргандыла. Алай арасында уа
кеф болуп жолга чыккыганды
Полициячыла водителюле бла
профилактика ушакла бар-
дыргандыла, жаш адамла уа
аланы суууап суула, сок эм сют
бла сыйлагандыла. Акцияга

бюсоереп, волонтерланы бла ин-
спекторланы былай магаланы
ишин бардырганылары ючюн
алгышлаганыла болгандыла.
Алай рейдин кезююнде жо-
рукланы сакларга ахырга
суймөгөн водителюле да чыккы-
гандыла. Алты сагытын ичине
эсирген неда машинаны жо-
рүт аргына эркинлик болмаган
кырыкыдан аслам шофер ачык-
лынганды. Алай арасында уа
кеф болуп жолга чыккыганды
ючюн алгын да жуулаха бир
нечка керек тартылганыла бар
эдиле. Быйыл 1 июльдан башлап
а, федерал законлага тийишпили

ликде, алай бузуккылык этгени-
лени эркинликтери эки жылга
сыйрылгырга неда 200-300
минг сом тазир салынырга
болуукду.
Кырал инспекторла жолда
жорюуге кыатышханланы бары-
сын да сак болурга, жорук-
ладан таймазга, кеф адамны
руль артына кыюймазга неда
аны юсонден ГИБДД-га белги-
ли этерге чакырылды. Алай бла
биз башка адамланы жанлары,
саулукуларын да сакларга
болушуркуубуз.

Бизни корр.

Полиция

Юзгючле тутулгандыла

Быйыл 31 июльда эки жаш адам
ВАЗ-2107 машинанда Оски Черек
элде жашаган 33-жылкык
предпринимательни юйюне кел-
гендила. Ала аны сатыу-уула
бла кыоламы келушени этебиз деп
алдап, машинаны арты олтуруп,
элчи кыйырына этпгендила.
Анда амаллыкчыла жашны
чыгарга кыймай, туюп баш-
лауула, бузукчуладан бири
уа трамватка керюрдн атырып,
ала аны экинчи кон-ортликке
сатып бешге дери туткандыла,
ызы бла ахачны жери деп ойюне
этпгендила.
Жаш олсогоат окууна полици-
яга сөлөшгениди. Оператив-изилу
ишлени хайырындан КМР-де
МВД-ны улгоновни розыскыны

анга белгили болмаган бир жерге
этпгенди.
Анда уа, жашны машинандан
тошорюп, жагындан туюгнечиле
эмда 500 минг сом бер деп кыс-
кандыла. Алай бла, зордук этип,
ала аны экинчи кон-ортликке
сатып бешге дери туткандыла,
ызы бла ахачны жери деп ойюне
этпгендила.
Жаш олсогоат окууна полици-
яга сөлөшгениди. Оператив-изилу
ишлени хайырындан КМР-де
МВД-ны улгоновни розыскыны

полициячылары амаллыкчыла-
ладан бирин тохташтырып, аны
туткандыла. Ол бир жерде да иш-
лемеген, алгын жууулаха тарты-
маганы 25-жылкык аргууандыла.
Бир кесек замандан а аны негери
да полицияга кеси келгенди.
Ол да аны жерлеши, бир жерде
да ишлемеген 28-жылкык жаш
адамды. Алага РФ-ни Улгоновни
кодексини 163 статьясына керте
тинтүүу ачылганды.

Бизни корр.

Следствие управление

Аманлыкчы муратына жеталмаганды

РФ-ни Следствие комитетини
Следствие управленисыны
Кышатаву районунда Кременчу-
КОНСТАНТИНОВСКОЕ
элден 1982 жылда тууган тиш-
ирыуга РФ-ни Улгоновни кодекси-
н 30 статьясыны 3 кесегине
эмда 105 статьясыны 1 кесегине
кере тинтүүле башлагандыла.

Ол адамны өлтюрюрге умут эт-
гени ючюн терленеди.
Следствие тохташтырганыча,
тиширюуну ала аны биргесине
жашаган эр кишини арасында
даулаш чыкканды. Ол жуук-
лагыны сактылап, тиширюу
аны боюнча эмда көкюргенге
бичакк бла бир нечка кере

урганды. Эркегыруу уянып,
кесин кыруулагында эмда по-
лициячы чыккырганды.
Врачла замандыда жетгенде
хайырындан амаллыкчы
кесини муратын ахырына жет-
диралмаганды.

Бизни корр.

Заметно

Телефон хыйлачылага алапмазгызыз

Хыйлачыла башка адамны ача-
сыны, мюлюкюн кыолга этер ючюн
жукдан артка турмайдыла, бирде
психология жорукталаны окууна
кыоуларыны атларын кеслери
хыйлачыладала. Алай кесигини
алдында мюлюкюсюно тас этпез
ючюн а аланы «ишлеу» амала-
рыны билгери тийишлиди.
Асламыда ала адамланы теле-
фонларына сөлөшип алдайдыла.
Бюгонда уялгынган адамланы
сыйлайдыла, ала хар кимге да ий-
нанганын хыйрандыла. Аланы
«кыаханларына» тошмез ючюн
а кыйын болмаган бир нечка
жорукчу эде тутарга керекди.

Телефон хыйлачыла кызуум
адам болуп ишдейди. Ала, бел-
гисиз номерден сөлөшип, жуук
адамдын полицияга тошгениди,
деп алдайдыла. Асламында ол
авария этгенди неда биргесине са-
туула, наркотикке элтип бара эди,
бирлени туюгнечиди, деп өтпюк
айтычуудула.

Биз бла телефонду полициячы
алгачна этедиле. Ол а жуугуу-
угууну эркин болурун сое эсегиз,
сөлөшк ачк сагылыгы неда адрес-
сөлөшме, артка хар нени да кесим
ангылатырма»,- деген сиз келгире
да болуукду. Неда бу телефон
номерге сөлөшипиз деген тилек
бла сиз жибериледи. Асламын-
да тариф алышынганда, банк
картыгыз ишлемейди дегенча
сылта белгилениди. Ол номерге
сөлөшипиз а, жууа берилмей
көн турурга тошеди. Телефонду
салгандан сора уа сичтүгүздөн
битүү ачк тас болганы белгили
болады.

Алай бла, журметли газет ок-
уучула, сиз билген телефон
номерлерден келген смс били-
ридегеле жууал бермегиз, таны-
маган адамлага ачкыгызыны
өтпюрмөгиз.
Быйыл хыйлачыклары юсеринден
а бу телефон номерлеге сөлөшип
биздирирге болуукду.
РФ-ни Налчык шахарда УМВД-
сыны дежурный бөлмю: 49-46-
02, 77-05-74, 74-07-33.
«Ышангылыз»-телефон номери:
49-47-34.

РФ-ни Налчык шахарда
УМВД-сыны пресс-службасы.